

Talousarvio vuodelle 2025 ja taloussuunnitelma vuosille 2026-2027

Kunnanhallitus 25.11.2024
254/02.02.00.00/2024

Valmistelija: vs. talous- ja hallintojohtaja

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarviolla ja -suunnitelmalla on kunnassa kolme päätehtävää: Ensiksi niissä asetetaan palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet. Toiseksi talousarvioon ja -suunnitelmaan budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille. Kolmanneksi talousarviossa ja -suunnitelmassa osoitetaan, miten varsinainen toiminta ja investoinnit rahoitetaan.

Sonkajärven kunnan talousarvio 2025 on laadittu talouden yleinen kuva mielessä pitäen. Suomen talouden kehitys on ollut viime vuosina selvästi heikompaa kuin euroalueella keskimäärin. Kuntasektori tilanne näyttää tulevana vuosina menojen ja tulojen kasvavan epätasapainon vuoksi entistä haastavammalta. Ylä-Savon elinvoiman ja talouden kehitykselle hidasteita asettavat maakunnan väestökehitys ja seutujen ikärakenne, elinkeinorakenteen yksipuolisuus ja alueen saavutettavuus.

Sonkajärven väestökehitys on tulevana vuosina laskeva. Tilastokeskuksen syksyllä 2024 päivittämä väestöennuste kertoo, että vuonna 2030 kuntalaisia on 3 239 henkeä ja vuonna 2040 kuntalaisia on 2 878 henkeä, mikäli ennusteen taustalla olevat pohjaoletukset toteutuvat. Väestökehitys haastaa kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Erityisesti koulutuksen palvelutarve pysyy kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pientymisen vuoksi, mutta menot eivät laske portaatta palvelutarpeen mukaisesti. Mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset, ja kouluverkkoon tehtävillä säästöillä on negatiivisia elinvoimavaikutuksia. Väestökehityksellä on vaikutuksia myös ikäryhmien kokoon perustuviin valtionosuustuloihin ja työllisten, asukkaiden ja tuotannon määrään perustuviin verotuloihin.

Sonkajärven kunnan veroprosentit vuonna 2025 ovat:

	2025
Tuloveroprosentti	8,6
Maapohjan kiinteistöveroprosentti	1,30
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,00
Vakituisten asuntojen veroprosentti	0,55
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,25
Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti	ei määrätty
Yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti	0,00

Voimalaitosten veroprosentti	3,10
------------------------------	------

Veroprosenttien mukaiset verotuloennusteet vuosille 2025 – 2027 ovat:

Lähde: Kuntaliitto, verotuloennuste			
<i>1000 euroa</i>	2025	2026	2027
Kunnallisvero	5 241	5 468	5 538
Yhteisövero	1 544	1 625	1 714
Kiinteistövero	1 156	1 156	1 156
YHTEENSÄ	7 941	8 249	8 408

Valtionosuuksia ennakoidaan saatavan seuraavasti:

Kuntaliiton ennakkollinen valtionosuuslaskelma vuodelle 2025 (7.10.2024)	
<i>1000 euroa</i>	2025
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	3 002
Verotuloihin perustuva valtionosuusien tasaus	1 459
Veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus	669
Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuus	-45
YHTEENSÄ	5 084

Valtiovarainministeriö asetti 31.8.2023 kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen valmistelua varten valmisteluryhmän toimikaudelle 31.8.2023-31.12.2025. Työryhmän tehtävänä on arvioida kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita suhteessa kuntien tehtäviin ja toimintaympäristön muutoksiin, arvioida eri ratkaisuvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia taustaselvityksiin perustuen sekä laatia hallituksen esitysluonnos järjestelmän muutostarpeista. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtymisen jälkeen kuntien valtionosuusjärjestelmä on painottunut vahvasti pääasiassa kasvukeskuksissa asuviin nuoriin ikäluokkiin. Sonkajärven kunnan talouden kannalta olisi tärkeää, että valtionosuudet kattavat uudistuksen jälkeen riittävät osuudet myös yli 16-vuotiaille tarjottavista lakisääteisistä palveluista.

Talousarviovuoden 2025 merkittävien valtionosuuksiin vaikuttava tehtävämuutos on työllisyyspalveluiden siirtyminen valtiolta kuntien yhteistyöhön perustuville työllisyysalueille. Sonkajärven kunnan työllisyyspalvelut järjestetään jatkossa Ylä-Savon työllisyysalueella, jonka isäntäkuntana toimii Iisalmen kaupunki. Sonkajärven kunnan maksuosuus työllisyysalueen palveluista on noin 400 000 euroa, mikä ylittää siirtyvän valtionosuusrahoituksen 85 000 eurolla. Työllisyysalueen palvelujen lisäksi kunnan menot kasvavat työmarkkinatuen kuntaosuuksien kasvamisen myötä. Vuoden 2025 alusta alkaen kunnat rahoittavat osan sekä Kelan maksamasta peruspäivärahasta että työttömyyskassojen maksamasta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu koskee jatkossa myös työttömyystukea, joka maksetaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Työmarkkinatuen kuntaosuuksiin varataan 350 000 euroa, mikä on 150 000 euron kasvu vuoteen 2024 nähden. Työllisyysalueuudistuksen yhteydessä kunnan saamaa palkkatukea koskevat säännöt ja käytännöt muuttuvat. Muutoksen arvioidaan vähentävän Sonkajärven kunnan toimintatuottoja 140 000 euron verran. Toimintatuottojen laskun vaikutus jaetaan palkkatukea hyödyntäneiden toimielimien kesken.

Sonkajärven kunnan konsernirakenne uudistui, kun kunnan täysin omistama vesihuolto-yhtiö Sonkajärven Vesi Oy aloitti toimintansa 1.1.2024. Yhtiön perustaminen ja toiminnan aloittaminen on vaikuttanut niin kunnan taseeseen kuin käyttötalouteen. Vastaavaa suurta muutosta on odotettavissa vuoden 2026 alussa kun hyvinvointialueiden lakisääteinen velvoite vuokrata sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käytössä olevat kiinteistöt päättyy 31.12.2025. Mahdollisen uuden perustettavan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kiinteistöjen omistamisesta, hallinnoinnista ja vuokraamisesta vastaavan yhtiön perustaminen on valmisteltava ja päätettävä vuoden 2025 aikana. Vuokraneuvottelut Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa on käynnistetty. Riippumatta siitä, vastaako tilojen vuokraamisesta kunta vai kunnan omistama yhtiö, konsernin ulkoisten toimintatuottojen ja taloudellisen tilanteen kehittymisen osalta vuokraneuvottelujen lopputulos on ensisijaisen tärkeä.

Kunnan investointipaineet suhteessa rahoituksen kehitysnäkyymiin ovat merkittävät. Tekninen lautakunta on kokouksessa 8.10.2024 § 78 päivittänyt teknisen lautakunnan alaisten investointisuunnitelman vuosille 2025–2034. Investointisuunnitelman sisältämien hankkeiden ja hankintojen kustannusten arvioidaan suunnitelmakaudella olevan yhteensä nettona noin 11 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 valmistellun kiinteistöselvityksen mukaan Sonkajärven kunnan omistamien kiinteistöjen pinta-ala oli keskimäärin 9,7 brm² / asukas, joka oli hieman yli tilastollisen keskiarvon. Vuonna 2018 tehtyyn kiinteistökartoitukseen nähden kunnan omistamaa kiinteistökantaa oli saatu pienennettyä noin 5000,0 brm², mutta järjesteltävää riittää edelleen.

Sonkajärven kunnan valtuusto on hyväksynyt talouden tasapainottamissuunnitelman 28.6.2021. Talouden tasapainottamissuunnitelma sisältää talouden tasapainottamistoimenpiteitä vuosille 2021–2030. Talouden tasapainottamissuunnitelman tarkoituksena on ohjata vuosien 2022–2030 talousarvio- ja suunnitelmavalmistelua sekä kunnan ja toimielinten talousraameja. Tuleva väestökehitys tulee määrittelemään tarkemmin, mitä toimenpiteitä ja millä aikataululla on mahdollista toteuttaa. Talouden tasapainottamissuunnitelman toimenpiteet on huomioitu mahdollisuuksien mukaan toimielimien talousarvioesityksessä ja tässä taloussuunnitelmassa.

Esitettävän Sonkajärven kunnan 2025 talousarvion toimintakate on - 11 749 390 euroa, vuosikate 1 072 610 euroa, tilikauden tulos - 188 130 euroa ja tilikauden ylijäämä 162 980 euroa. Kunnan lainakanta on 4 361 000 euroa eli 1 154 euroa per asukas.

Talousarvioluonnos sisältää lautakuntien esittämistä talousarvioraamin ylittävistä lisäyksistä sivistyslautakunnan 20 700 euron määrärahan oppilashuollon lisähenkilöstön palkkakustannuksiin ajalle 1.1.-30.6.2025 ja teknisen lautakunnan 30 000 euron määrärahan Kotikumpu- nimisen tyhjillään olevan purkukuntoisen omakotitalon purkukustannuksiin.

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:
Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy oheismateriaalina olevan Sonkajärven kunnan talousarvion vuodelle 2025 ja taloussuunnitelman vuosille 2026 – 2027. Kunnanhallitus päättää, että talous- ja hallintojohtaja ja pääkirjanpitäjä voivat tehdä talousarviokirjaan teknisiä korjauksia ja kunnanhallituksen 25.11.2024 kokouksessa tekemien, hankehakemuksia koskevien päätösten mukaisia muutoksia talousarviokirjan investointiosaan.

Päätös

Kunnanhallitus:

